

Nr 37.

Utlåtande med anledning av väckt motion om ersättning till filosofie licentiaten H. Lindstedt för viss kursförlust i samband med avvecklingen av internationella lantbruksinstitutet.

I en inom riksdagens andra kammare väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 327, av herr *Svensson* i Ljungskile har hemställts, att riksdagen ville besluta att ersättning av statsmedel måtte utgå till filosofie licentiaten Helgo Lindstedt för en förlust å 7 000 kr. jämte sex års ränteförlust, som beräknad efter tre procent uppgår till 1 260 kr.

Enligt motionen har förlusten uppkommit i samband med avvecklingen av internationella lantbruksinstitutet i Rom, där Lindstedt varit anställd sedan år 1927. Beträffande det närmare innehållet i motionen torde utskottet få hänvisa till denna.

Över motionen har remissyttranden avgivits av valutakontoret och den svenska FAO-kommittén.

Valutakontoret har i sitt den 16 mars 1954 dagtecknade yttrande hänvisat till en vid yttrandet fogad promemoria, som upprättats av en tjänsteman i riksbanken. Promemorian synes enligt valutakontoret innehålla tillräckliga uppgifter för bedömning av frågan, huruvida ersättning av statsmedel bör utgå till Lindstedt för att bereda honom kompensation för det förhållandet, att han ej fått åtnjuta vissa kursvinster, som han anser sig ha bort kunna göra. Av promemorian framgår följande.

Vid avvecklingen av internationella lantbruksinstitutet skulle de anställda erhålla dels en gratifikation, dels repatrieringsersättning.

Helgo Lindstedts gratifikation uppgick till 2 468 087 lire och skulle utbetalas i sfres efter kursen 1 sfres = 52,45 lire. Genom att viss del av gratifikationen och hela repatrieringsersättningen utbetalats till honom i pund i stället för sfres hävdar Lindstedt, att han lidit en kursförlust på 6 990 kr. Detta belopp har framräknats sålunda:

Följande kurser har använts:

1 sfres = 52,45 lire. 1 £ = 900 lire. 100 sfres = 119 kr. 1 £ = 14: 50 kr.

A. Gratifikationen.

2 468 087 lire	sfres 47 056
Lindstedt har i sfres erhållit	„ 30 383
Lindstedt hävdar, att han skulle haft ytterligare sfres	<u>16 673</u> = kr. 19 841

Detta sfres-belopp har dock utbetalts till Lindstedt i pund enligt följande:

sfres 16 673 = 874 499 lire	
874 499 lire = £ 971 eller omräknat i kronor	kr. 14 080
Lindstedts förlust	<u>kr. 5 761</u>

B. Repatrieringsersättningen.

Lindstedt har som ersättning för transport av bohag erhållit £ 206 och för biljetter för sig och sin familj £ 129 eller sammanlagt £ 335. Detta belopp motsvarar

kr. 4 857

Enligt Lindstedts beräkningar skulle han ha erhållit:

£ 206 = lire 185 400 = sfres 3 535	
£ 129 = lire 116 100 = sfres 1 583	
Lindstedt hävdar, att han sålunda skulle ha erhållit sfres 5 118	
eller i kronor	kr. 6 090
Lindstedts förlust	<u>kr. 1 233</u>

Lindstedts sammanlagda förlust skulle sålunda uppgå till 6 994 kr., vilket belopp avrundats till det i motionen angivna beloppet 6 990 kr.

I detta sammanhang må nämnas, att den använda kursen 1 £ = 900 lire i och för sig icke var ofördelaktig för Lindstedt. Hade Lindstedt kunnat konvertera erhållet pundbelopp till sfres (vilket dock icke torde ha varit möjligt) efter den kurs, som gällde före devalveringen 1949 (1 £ = sfres 17,35), hade han för £ 971 erhållit sfres 16 847 eller ungefär det belopp i sfres, som han hävdar, att han skulle ha erhållit. Såväl kursen 1 sfres = 52,45 lire som 1 £ = 900 lire var de officiella vid den vid avvecklingen av institutet bestämda stickdagen, den 31 juli 1946.

I nyssnämnda beräkningar föreligger dock dels vissa sakfel, dels vissa räknefel. Sålunda har Lindstedt den 2 mars meddelat, att han i sfres erhållit 33 928 (ej 30 383). Vidare har Lindstedt räknat efter kursen 100 sfres = 119 kr. och 1 £ = kr. 14: 50.

Nedanstående beräkning utgår från kursen 100 sfres = 118: 05 (dvs. den kurs, som skulle ha tillämpats, om Lindstedt efter devalveringen hösten 1949 tillhandahållits sv. kr. mot sfres) och officiella köpkursen på pund, dvs. 1 £ = kr. 14: 47.

Därvid framkommer följande resultat:

A. 2 468 087 lire	sfres 47 056
Utbetalt till L.	„ 33 928
Differens	<u>sfres 13 128</u> = kr. 15 498
Sfres 13 128 = lire 688 564 = £ 765 eller omräknat i kronor	kr. 11 070
Lindstedts förlust	<u>kr. 4 428</u>

B. £ 206 = lire 185 400 = sfrcs 3 535

£ 129 = lire 116 100 = sfrcs 2 214 (ej som Lindstedt angivit sfrcs 1 583).

Lindstedt gör anspråk på sfrcs 5 749 eller omräknat till kr. 6 787

Han har erhållit £ 335 eller omräknat till kr. 4 847

Lindstedts förlust kr. 1 940

Lindstedts sammanlagda kursförlust skulle alltså uppgå till kr. 6 368.

Lindstedts beräkningar angående kursförlusten är — som framgår av nyssnämnda uträkningar — helt baserade på den omständigheten, att han skulle kunnat tillgodogöra sig vissa kursvinster. Gentemot detta må framhållas följande.

A. *Beträffande det erhållna beloppet å £ 765.*

Enligt av Lindstedt lämnade upplysningar erbjöds honom £ 749 i september 1948 och £ 16 i juni 1949. Då pund-lirekursen vid dessa tillfällen var 1 £ = 1 937 lire respektive 1 £ = 2 317 lire, skulle Lindstedt — därest han omgående inväxlat erbjudna pundbelopp till lire — ha erhållit 1 450 813 lire respektive 37 072 lire eller sammanlagt 1 487 885 lire.

Som tidigare nämnts, hävdar Lindstedt, att han skulle ha erhållit sfrcs 13 128 i stället för £ 765. Därest Lindstedt erhållit detta sfrcs-belopp och velat omväxla det till lire, är det svårt att veta vilken kurs som skulle ha tillämpats, då vid denna tidpunkt (september 1948) endast noterades clearingkurs sfrcs-lire. Med utgångspunkt från denna clearingkurs (1 sfrcs = 143 lire) skulle Lindstedt ha erhållit 1 877 304 lire. Troligen hade han dock kunnat få ut viss överkurs. "Vinsten" skulle dock troligen varit minst ca 400 000 lire. Hade han väntat att omväxla det erbjudna pundbeloppet till sommaren 1949, hade han efter kursen 1 £ = 2 317 lire erhållit 1 772 505 lire. I detta fall sålunda endast en vinst på ca 100 000 lire. Därest Lindstedt omväxlat ett erhållt belopp å sfrcs 13 128 till svenska kronor, hade det vid denna tidpunkt (september 1948 respektive juni 1949) skett efter kursen 100 sfrcs = 83:30. Lindstedt hade då erhållit 10 936 kr. Som tidigare nämnts fick dock Lindstedt ersättning utbetald i pund med £ 765, vilket belopp omväxlat till kronor uppgår till 11 070 kr. eller 134 kr. mer än via sfrcs.

Sammanfattningsvis kan alltså sägas beträffande gratifikationsbeloppet:

Lindstedt fick viss del av detta utbetalt i pund i stället för i sfrcs. Hade han omgående inväxlat erhållt £-belopp i svenska kronor, hade han erhållit 134 kr. mer än om han hade inväxlat motsvarande sfrcs-belopp till kronor. Hade han däremot väntat med att inlösa ett erhållt sfrcs-belopp till efter devalveringen, hade han kunnat göra en kursvinst på 4 428 kr. Hade han däremot för den erhållna ersättningen önskat förvärva lire, hade han erhållit ett mindre lirebelopp, om han fått ersättningen utbetald i pund än utbetald i sfrcs. Det ursprungligen tillförsäkrade lirebeloppet å 688 564 lire hade dock i alla händelser minst fördubblats.

B. *Beträffande erhållen ersättning för repatrieringskostnader.*

Enligt uppgift från Lindstedt har denna ersättning utbetalats med £ 335 medan Lindstedt hävdar, att den skulle ha utbetalts med sfrcs 5 749 (ferräknat till sfrcs 5 118), vilket för honom medfört en förlust på 1 940 kr.

Beträffande denna ersättning må framhållas, att enligt Lindstedts uppgift erbjöds pundersättningen först någon gång vid årsskiftet 1951/52 (tidigare hade han endast erbjudits ersättning med ca £ 16 för återresa till Schweiz i stället för till Sverige), vilket innebär, att man här kan bortse från devalveringsproblemet. Det kanske dock bör framhållas, att Lindstedt icke hävdar, att han icke fått full ersättning för själva kostnaderna utan endast att han icke kunnat tillgodogöra sig den förtjänst, som skulle ha uppkommit, därest denna ersättning utbetalats i sfres i stället för i pund.

Den *svenska FAO-kommittén* har i yttrande, dagtecknat den 13 mars 1954, uttalat att motionärens motivering för gottgörelse av statsmedel åt Lindstedt saknar fog och att även i övrigt skäl saknas för att lämna sådan gottgörelse. Kommittén har därför avstyrkt motionen. Såsom motivering härför har kommittén anfört följande.

Inledningsvis vill kommittén erinra om att Sverige inträdde som medlem i FAO först med ingången av år 1950 och att den svenska FAO-kommittén tillsattes först den 20 januari 1950. Fil. lic. Helgo Lindstedts krav i samband med likvidationen av internationella lantbruksinstitutet avgjordes vid FAO-konferensens fjärde sammanträde i Washington i november 1949. Kommittén har därför icke under sin verksamhet haft anledning att taga ställning till förevarande fråga.

Kommittén vill emellertid till en början framhålla att Lindstedts anställningsförhållande vid internationella lantbruksinstitutet uteslutande grundar sig på avtal mellan honom och institutet och att svenska staten vare sig förmedlat anställningen eller iklätt sig något ansvar härför. Genom tillgängliga handlingar och uppgifter från personer, som tidigare tagit befattning med frågan, är det emellertid väl bekant för kommittén att Lindstedts fordran vid olika tillfällen trots detta bevakats såväl av den svenska utrikesrepresentationen som av svenska observatörer vid sammanträden med FAO-konferensen. På ett tidigare stadium stöddes Lindstedts fordran av den svenska beskickningen i Rom. Kommittén vill vidare nämna att i samband med det förut nämnda fjärde sammanträdet med FAO-konferensen gjorde den svenske observatören allvarliga föreställningar i frågan hos FAO:s dåvarande generaldirektör. Vid konferensens handläggning av ärendet hänsköts detta till ett underutskott. Den svenske observatören fick tillfälle att delta i utskottets överläggningar, ehuru givetvis utan rösträtt. Det må här också nämnas att den norska delegationen hade ett liknande fall att bevaka och att vederbörande norske delegat och den svenske observatören sökte att i nära samarbete med varandra uppnå gynnsammast möjliga lösning. Som en följd av de svenska och norska ombudens förenade ansträngningar uppnåddes också en viss höjning av ersättningen till de svenska och norska f. d. tjänstemännen vid internationella lantbruksinstitutet. Lindstedt beviljades sålunda repatrieringsbidrag för återflyttning till Sverige. Tidigare hade nämnda bidrag endast beräknats för återflyttning till Genève, där Lindstedt uppehöll sig vid hans anställande i institutet.

Mot bakgrunden av här nämnda förhållanden synes motionärens motivering för gottgörelse av statsmedel åt Lindstedt, nämligen att den svenska regeringen uraktlåtitt att i rätt tid bevaka hans fordran helt sakna fog. Lindstedts fordran har bevakats och viss rättelse har erhållits genom in-

gripanden från den svenska statens sida. Det visade sig visserligen icke möjligt att få gottgörelsen utbetald i schweizerfrancs. Såvitt kommittén kan bedöma förelåg emellertid på denna punkt force majeure, i det att tillräckliga likvidationsmedel icke fanns tillgängliga i denna valuta. Det kan i vart fall icke göras gällande, att svenska staten kan göras ansvarig för de förluster Lindstedt kan ha lidit härigenom.

Beträffande beräkningarna av den förlust Lindstedt skulle ha lidit genom att erhålla gottgörelse i engelska pund i stället för schweizerfrancs har kommittén icke anledning att ingå härpå, då valutakontoret, enligt vad kommittén erfarit, beretts tillfälle att pröva denna fråga. Vad gäller kravet på sex års ränta å det belopp, som Lindstedt skulle ha gått förlustig, jämte ersättning för vissa andra kostnader, skulle bifall härtill förutsätta att Lindstedts förluster vållats av svenska myndigheter. Enligt kommitténs bestämda uppfattning finnes inga skäl att antaga detta.

Utskottet. Av utredningen i ärendet framgår att Lindstedt, som 1927 anställdes hos Internationella lantbruksinstitutet i Rom, i samband med institutets upplösning och uppgående i Förenta Nationernas livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO) tillförsäkrats en engångsersättning i schweizerfrancs. På grund av att ersättningen sedermera till viss del utbetalats i engelska pund, har Lindstedt ansett sig ha gjort kursförluster, för vilka i motionen hemställts om gottgörelse av statsmedel.

Utredningen i ärendet torde ge vid handen, att någon rättslig förpliktelse icke föreligger för statsmakterna att lämna Lindstedt den ifrågavarande gottgörelsen. Vid sådant förhållande torde av principiella skäl och med hänsyn även till blivande konsekvenser dylik gottgörelse kunna övervägas endast, därest särskilda omständigheter föreligger. Då så enligt utskottets mening icke är fallet i fråga om Lindstedt, finner utskottet sig icke kunna förorda bifall till den i motionen gjorda hemställan.

Utskottet hemställer sålunda,

att motionen II: 327 icke må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 18 maj 1954.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Tjällgren, Näslund, Bertil Andersson, Sundberg, Eskilsson*, Bror Nilsson, Hjalmar Nilsson, Mossberger, Snygg* och Johan Persson; samt

från andra kammaren: herrar Johnsson i Kastanjegården, Jacobson i

Vilhelmina, Andersson i Hyssna*, Haeggbloom och Pettersson i Dahl, fru Eriksson i Hallstahammar, herrar Svensson i Ljungskile*, Jönsson i Gärds Köpinge, Widén och Johansson i Västervik.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar *Näslund, Johan Persson, Johnsson* i Kastanjegården, *Svensson* i Ljungskile och *Widén*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionen II: 327 samt att därför utskottets utlåtande och hemställan bort ha följande lydelse:

”Av utredningen i ärendet framgår, att Lindstedt, som 1927 anställdes hos Internationella lantbruksinstitutet i Rom, i samband med institutets upplösning och uppgående i Förenta Nationernas livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO) tillförsäkrats en engångsersättning i schweizerfrancs. På grund av att ersättningen sedermera till viss del utbetalats i engelska pund har Lindstedt åsamkats ekonomisk förlust. Med anledning härav har i förevarande motion hemställts om ersättning av statsmedel med tillhoppa 8 260 kronor för att täcka förlusten.

Utredningen i ärendet torde ge vid handen, att någon rättslig förpliktelse icke föreligger för statsmakterna att lämna Lindstedt den begärda ersättningen. Emellertid anser utskottet att billighetsskäl kan anföras för ett bifall till motionen. Med hänsyn till omständigheterna i det föreliggande fallet synes ett dylikt beslut knappast behöva få några mera vittgående konsekvenser. Utskottet är därför berett föreslå, att ersättningen utbetalas med oförmälda belopp, 8 260 kronor. Medlen härför torde lämpligen böra anvisas av det under nionde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till Kostnader för Sveriges medlemskap i FAO.

Utskottet hemställer sålunda,

att riksdagen må med bifall till motionen II: 327 medgiva, att Kungl. Maj:t må från det under nionde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till Kostnader för Sveriges medlemskap i FAO till Lindstedt utbetala ett belopp av 8 260 kronor.”